



СКОРОХОД

Валерій Володимирович — академік НАН України, директор Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України

ПОЗИТИВНА ПРАКТИКА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ПРОГРАМ НАН УКРАЇНИ

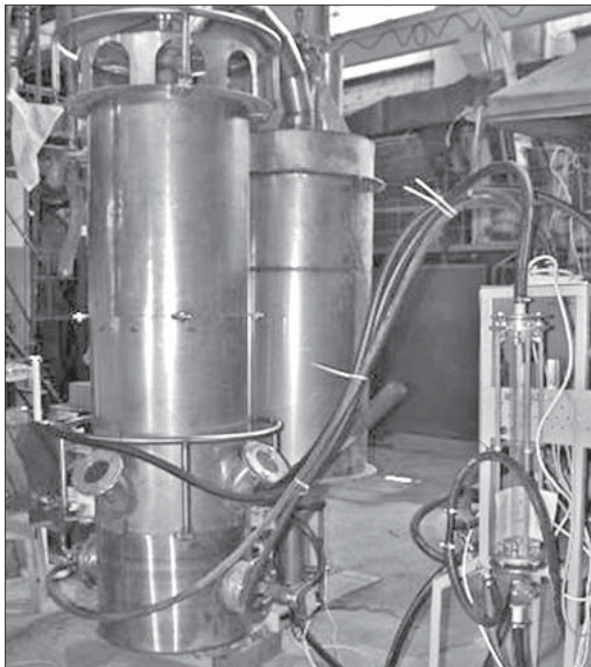
Шановний Борисе Євгеновичу!

Шановна Президіє, шановні колеги!

В Основних положеннях Концепції розвитку НАН України на наступне десятиліття, зокрема, зазначено необхідність подальшого розвитку конкурсних і програмно-цільових засад планування науково-дослідних робіт. Свого часу Інститут проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України був одним з ініціаторів започаткування двох академічних цільових програм фундаментальних досліджень, які й сьогодні успішно виконуються. Це програми в галузі наноматеріалів, нанотехнологій і наносистем, а також у галузі основ водневої енергетики і водневих технологій. Наш досвід свідчить, що за обсягом проведених досліджень та вагомістю отриманих результатів використання бюджетних коштів при виконанні проектів цільових програм ефективніше, принаймні в кілька разів, порівняно з виконанням регулярної тематики так званого відомчого замовлення.

Новим етапом на цьому шляху стало відкриття державних науково-технічних програм, істотна частина яких фінансується безпосередньо через Національну академію наук України. Однією з таких програм стала ДНТП «Наноматеріали та нанотехнології», яка розпочалася в 2010 р. Я наведу лише окремі приклади успішного вирішення інститутами НАН України досить складних завдань цієї програми.

Так, в Інституті газу створено нові наночаруваті сорбенти на основі терморозширеного графіту для очищення поверхні води від нафтопродуктів. В Інституті проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича розроблено цикл технологій виробництва нанодисперсних порошків тугоплавких сполук і оксидів. У Донецькому фізико-технічному інституті ім. О.О. Галкіна відпрацьовано методи виготовлення нанокристалічних металевих ви-

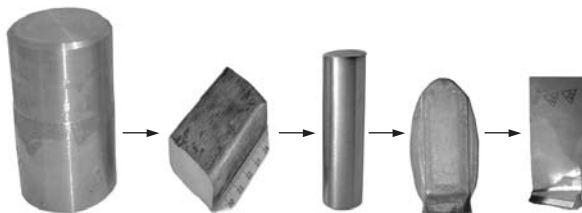


Стационарна установка для виробництва наночастинок сорбентів на основі терморозширеного графіту для очищення поверхні води від нафтопродуктів, розроблена в Інституті газу НАН України



Роторна піч для виробництва нанодисперсних порошків тугоплавких сполук і оксидів, яка, працюючи безперервно, забезпечує вихід 25–30 т нанопорошку на рік (розробка Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України)

робів із застосуванням інтенсивної пластичної деформації, зокрема гвинтової екструзії. Усі ці розробки доведено до заключної стадії, яка за-



Виготовлення лопатки авіаційної турбіни з наноструктурного титану з використанням технології інтенсивної пластичної деформації (Донецький фізико-технічний інститут ім. О.О. Галкіна НАН України)

безпечує можливість їх практичної реалізації найближчим часом.

Очевидно, що за відносно невеликих коштів інститути Академії, маючи великий науковий потенціал, спроможні створювати основи нових високих технологій, реалізація яких сприятиме підвищенню наукомісткості та конкурентоспроможності вітчизняного виробництва. Тому, безумовно, доцільно продовжити та розширити практику державної підтримки програмно-цільового фінансування досліджень і розробок з найактуальніших напрямів технічного прогресу, маючи на увазі залучення до активної участі в таких програмах НАН України.

Слід зауважити, що реалізація цього шляху в широких масштабах потребує вирішення на законодавчому рівні питання про впровадження в Академії контрактної форми праці вчених і спеціалістів, оскільки жорсткий штатний розпис і традиційна переважна форма працевлаштування – безстроковий трудовий договір – входять у протиріччя з конкурсно-грантовою системою фінансування. Досвід закордонних наукових установ свідчить, що для ефективного функціонування співвідношення кількості співробітників постійного штату до кількості контрактних працівників має становити приблизно 50 : 50. Такі самі або близькі пропорції бажано було б реалізувати і в українських академічних інститутах. Варто було б також поновити закріплену на законодавчому рівні можливість працювати за контрактом науковцям, які отримують пенсію наукового співробітника.

Дякую за увагу!